

SÈRIE 2**Per a totes les preguntes:**

Les puntuacions **parcials** són indicatives. El corrector o correctora valorarà positivament l'ordre de l'exposició, la precisió i l'adequació del llenguatge emprat per l'alumnat i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que l'alumnat aportí, més que no pas allò que deixa de dir. També valorarà positivament l'aplicació del vocabulari històric correcte i precís i la claredat en l'exposició.

OPCIÓ A**Exercici 1: Finalitats de la Llei de Reforma Agrària**

A l'exercici 1 es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 11, 13, 14, 17, que es corresponen amb els apartats 3.1 i 3.3 dels continguts de fets i conceptes, i amb el bloc 5 del document de concreció del currículum per a les PAU.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent:

- 1) Citeu les principals idees del text i situeu-les en el seu context històric. [1 punt]

Cal que l'alumnat resumeixi amb paraules pròpies els tres objectius que es proposava la reforma agrària: solucionar l'atur agrari, redistribuir la propietat de la terra i la racionalització dels conreus i que les situï en el context del bienni d'esquerres o azañista de la segona República espanyola.

- 2) Comenteu el fragment següent: «*Ya sabemos que este problema, como el religioso, tenía que levantar tempestades sobre los hombres que los impulsaran. Este es el sino de los hombres que asisten a los inicios de un cambio de régimen*». Expliqueu en què va consistir i quina oposició va tenir la reforma agrària del primer bienni republicà. [1,5 punts]

L'alumnat ha de comentar el fragment amb les seves pròpies paraules i relacionar la reforma agrària i la qüestió religiosa com dos dels aspectes que van provocar l'animadversió dels sectors socials més conservadors cap a la República. També ha d'explicar la polèmica entre els laïcistes i els partidaris de la confessionalitat catòlica d'Espanya, durant la segona República (especialment durant la discussió de la Constitució de la República de 1931) Quant a l'oposició a la reforma agrària, l'alumnat ha d'explicar la gran oposició amb què va ser rebuda aquesta llei pels propietaris agrícoles i com la timidesa i lentitud amb què va ser aplicada va defraudar als anarquistes que optaren per l'ocupació de terres i per les insurreccions armades. Es valorarà positivament quan expliquin els motius del Govern republicà per a impulsar la reforma agrària, i els seus objectius bàsics (redistribució de la propietat i millor aprofitament agrari) i les seves mesures principals (expropiació sense indemnització de les terres dels Grands de Espanya i amb indemnització de la gran propietat o de les terres mal conreades, protecció dels arrendataris i dels camperols sense terra...).

- 3) Expliqueu les etapes i els principals esdeveniments de la Segona República espanyola (1931-1936). [2,5 punts]

L'alumnat ha de dividir el període en etapes: el Govern provisional, el bienni d'esquerres o azañista, el bienni conservador o radical-cedista, i el Govern del front popular. Es valorarà positivament que es descrigui les principals característiques de cada etapa, les forces polítiques predominants i els principals protagonistes polítics (Niceto Alcalá-Zamora, Manuel Azaña, Alejandro Lerroux, Gil Robles, entre d'altres). Quant als principals esdeveniments haurien d'explicar l'elaboració de la Constitució de 1931, amb les disputes entre els laïcistes i els partidaris de la confessionalitat catòlica d'Espanya o el sufragi femení; les principals reformes del primer bienni, especialment la reforma agrària i la descentralització d'Espanya amb el debat de l'Estatut d'autonomia català; la revolució d'Astúries i els fets d'octubre de 1934 a Barcelona (la detenció del Govern de la Generalitat presidit per Companys i la suspensió de l'autogovern català); les eleccions de 1936 amb la victòria del Front Popular i l'inici de

la Guerra Civil. No és imprescindible que l'alumnat citi tots els esdeveniments anotats a la pauta per respondre correctament la pregunta.

Exercici 2: Els espanyols amb dret al vot amb sufragi censatari i amb sufragi universal masculí

A l'exercici 2 es proposa la verificació de l'objectiu terminal 6, que es correspon amb l'apartat 2.1 dels continguts de fets i conceptes, i amb el bloc 1 del document de concreció del currículum per a les PAU.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent:

- 1) Descriuiu les dades i situeu-les en el seu context històric. [1 punt]

L'alumnat ha de descriure les dades i destacar que hi ha grans oscil·lacions en el nombre de votants i remarcar el canvi que es produeix el 1868. També ha de situar les dades en el seu context, establiment de liberalisme, predomini del liberalisme moderat amb Isabel II, revolució de 1868 i Sexenni Democràtic.

- 2) Definiu els dos tipus de sufragi que es van donar a l'Espanya del segle XIX; expliqueu les raons de les oscil·lacions en el nombre de votants entre 1839 i 1865. [1,5 punts]

L'alumnat ha de definir sufragi censatari que limitava el nombre d'electors per raons de sexe, només podien votar els homes majors d'edat i de riquesa, establerta per les contribucions que pagaven. En canvi, el sufragi universal masculí atorgava el dret de vot a tots els homes majors d'edat. Quant a les oscil·lacions en el nombre de votants entre 1839 i 1865, l'alumnat ha d'explicar que el nombre d'electors variava segons governessin els moderats o els progressistes.

- 3) Expliqueu les etapes i els esdeveniments polítics més importants del període anomenat Sexenni Democràtic (1868-1874). [2,5 punts]

L'alumnat ha d'explicar les principals etapes del període del Sexenni Democràtic: Pronunciament militar, juntisme, Govern Provisional, Constitució de 1869, Regència, Monarquia d'Amadeu I, Primera República, Cop d'Estat de Pavía, Govern Serrano i, finalment, cop d'estat del general Martínez Campos, amb la Restauració de la monarquia. També haurà d'esmentar alguns dels esdeveniments més importants del període: aixecaments federals, tercera guerra carlina, aixecament cantonalista, la guerra dels deu anys a Cuba. No és imprescindible que l'alumnat citi tots els esdeveniments anotats a la pauta per respondre correctament la pregunta.

OPCIÓ B**Exercici 1: Fragment de l'article 7 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1932**

A l'exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 14, 17 i 27 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 3.3 i 3.4 i amb els de continguts procedimentals 2.1, 2.2, 3.1,3.3, 4.1, 4.2 i 4.4 i que es relacionen els continguts del bloc 5: *La segona República (1931-1936)*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

- 1) Identifiqueu les idees principals del text i situeu-les en el seu context històric. [1 punt]

L'alumnat ha de destacar la capacitat del Govern de la Generalitat de crear la seva pròpia xarxa educativa i cultural (amb l'excepció de l'Arxiu de la Corona d'Aragó) i que la Universitat podia ser *Autònoma*, sempre que garantís la igualtat de tracte entre les dues llengües oficials. Pel que fa al context històric, cal situar el text en el procés d'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de 1932, en el període de la segona República espanyola.

- 2) Expliqueu quins van ser els principals objectius i quines les realitzacions del Govern de la Generalitat als àmbits educatiu i cultural durant el període republicà. [1,5 punts]

L'alumnat ha d'explicar que entre els principals objectius del Govern de la Generalitat als àmbits educatiu i cultural hi havia l'impuls de l'alfabetització del país, la normalització del català, especialment l'escrit, a través de la normativa fabriana, la millora de la pedagògica, i la millora dels estudis superiors, entre d'altres. Entre les principals realitzacions, cal citar l'impuls per a desenvolupar les escoles catalanes, especialment amb la constitució de moltes escoles rurals; la contractació de milers de mestres i professors, la creació de l'Escola Normal per a la formació de nous mestres; la construcció i desenvolupament de la xarxa de biblioteques populars, així com l'impuls del teatre i intervencions per a recuperar i millorar el patrimoni arqueològic i artístic. A més de potenciar l'activitat literària i científica.

- 3) Expliqueu les principals etapes, fets i realitzacions polítiques dels Governos de la Generalitat de Catalunya entre els anys 1931 i 1936. [2,5 punts]

L'alumnat haurà d'explicar, ordenadament, que les principals etapes dels Governos de la Generalitat, entre 1931 i 1936, van ser: la presidència de Macià, fins la seva mort al desembre de 1933; la seva substitució per Companys i els fets d'octubre de 1934 (amb la detenció del Govern català i la suspensió de la Generalitat), i la recuperació de l'autogovern amb la victòria del Front Popular. Quant a les principals realitzacions polítiques dels Governos de la Generalitat no cal que es repeteixi el que ja s'ha explicat en la pregunta anterior, però l'alumnat hauria d'explicar que el Govern autonòmic català potencià el cooperativisme i el mutualisme, impulsà una nova legislació laboral, una nova redistribució de la propietat de la terra, amb la Llei de Contractes de Conreus, i la igualtat de gèneres, entre d'altres.

Exercici 2: Resultats de les eleccions al Congrés dels Diputats (1876-1899)

A l'exercici 2 es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 9, 12, 27 i 31, que es corresponen amb el bloc de continguts conceptuals 2.4. i amb els de continguts procedimentals 2.1., 3.1., 3.3., 4.1., i 4.4. També es verifica els aprenentatges referits al punt 3 (*Restauració: evolució política, social, econòmica i demogràfica*) i, de manera parcial, al punt 4 (*El catalanisme polític: precedents, aparició i evolució*) del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

- 1) Identifiqueu la informació que proporciona el quadre i situeu-la en el seu context històric. [1 punt]

L'alumnat ha de descriure les dades que ens mostren el resultat de les eleccions al Congrés de Diputats d'Espanya, en nombre d'escons, entre 1876 i 1899, i remarcar l'hegemonia aclaparadora dels dos partits dinàstics, conservadors i liberals, que es tornaven en el Govern i esmentar la presència testimonial dels republicans i d'altres formacions polítiques marginals com els carlistes. També ha de situar les dades en el seu context, en el marc de la primera part de la Restauració que inclou el regnat d'Alfons XII i la Regència de Maria Cristina.

- 2) Expliqueu breument la ideologia i esmenteu algun líder destacat de les següents forces polítiques: partit conservador, partit liberal i partits republicans. [1,5 punts]

L'alumnat ha d'identificar clarament els dos partits dinàstics, conservador i liberal o fusionista. Explicar que ambdues formacions polítiques eren partidàries de la monarquia parlamentària (que havia acabat amb la I República, amb la restauració de la dinastia dels Borbons, amb el regnat d'Alfons XII) i del sistema polític creat per Cánovas del Castillo (legitimada en la Constitució de 1876 i fonamentada en un sistema bipartidista que es basava en l'oligarquia, el clientelisme i el caciquisme). El corrector valorarà positivament que l'alumnat identifiqui les diferències fonamentals que hi havia entre conservadors i liberals en matèria econòmica, lliurecanvisme i proteccionisme, i política, els fusionistes defensaven la liberalització del marc polític existent amb mesures com l'ampliació del dret d'associació, la llibertat d'expressió i el sufragi universal masculí. En canvi, els republicans eren contraris al règim polític monàrquic i volien proclamar una nova república, però estaven dividits en diverses forces polítiques, amb projectes polítics i doctrinals divergents i contraposats. Les principals formacions polítiques republicanes eren els *posibilistes* (partidaris d'arribar a acords amb els liberals per a impulsar la democratització d'Espanya), els radicals (partidaris d'acabar amb la monarquia a través d'un cop d'estat), els centralistes (partidaris d'unir les diferents opcions polítiques republicanes) i els federals (que volien canviar la forma de govern i l'organització territorial espanyola amb la substitució de la monarquia centralista espanyola per una república federal). Els dirigents més destacats dels conservadors eren Antonio Cánovas del Castillo, Romero Robledo, Silvela o Maura; dels liberals, Práxedes Mateo Sagasta, Segismundo Moret o José Canalejas, i dels republicans, Castelar (dels possibilistes), Ruiz Zorrilla (dels radicals), Salmeron (dels centralistes) i Pi i Margall (dels federals). No és imprescindible que l'alumnat citi totes les característiques ideològiques i tots els dirigents polítics anotats a la pauta per respondre correctament la pregunta.

- 3) Exposeu breument els principals esdeveniments polítics dels anys del període de la Restauració que van de 1875 a 1899. [2,5 punts]

L'alumnat ha d'explicar entre els principals esdeveniments polítics de la primera part de la Restauració que inclou el regnat d'Alfons XII i la Regència de Maria Cristina. Es valorarà molt positivament que l'alumnat esmenti i situï correctament alguns dirigents polítics i socials del període, així com que exposi amb claredat el falsejament sistemàtic de les eleccions i de la vida política, a través del clientelisme i el caciquisme. També haurà d'explicar que en els inicis del període de la Restauració aconseguiren un període relativament llarg d'estabilitat política, amb la fi de la tercera guerra carlista i de la guerra dels deu anys a Cuba. A més, la promulgació de la Constitució de 1876, establí el marc legal entre 1876 i la dictadura de Primo de Rivera, i es consolidà el sistema bipartidista, amb el pacte del Pardo. Quant als esdeveniments polítics que portaren a la crisi del règim polític canovista hauria de comentar la consolidació de l'obrerisme, amb la constitució del PSOE i els atemptats anarquistes (1893 i 1897); els inicis de la consolidació del catalanisme polític, amb les Bases de Manresa de 1892 o el moviment que portarà al sorgiment de la Lliga Regionalista (Tancament de Caixes, els partidaris de Polavieja...), i els trets fonamentals de la crisi colonial de 1895-1898. No és imprescindible que l'alumnat citi tots els esdeveniments anotats a la pauta per respondre correctament la pregunta.

SÈRIE 1**Per a totes les preguntes:**

Les puntuacions **parcials** són indicatives. El corrector o correctora valorarà positivament l'ordre de l'exposició, la precisió i adequació de llenguatge emprat per l'alumnat i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que l'alumnat aportí, més que no pas allò que deixa de dir. També valorarà positivament l'aplicació del vocabulari històric correcte i precís i la claredat en l'exposició.

OPCIÓ A**Exercici 1: La Guerra Civil a Catalunya.**

A l'exercici es proposa la verificació dels següents objectius terminals 15, 16, 17, i 18 que es corresponen amb el bloc de continguts conceptuals 3.5 i amb els de continguts procedimentals 1.4, 2.1, 3.1, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3 i 4.4. També es verifica els aprenentatges referits al punt 6 del document de concreció curricular (*La Guerra Civil*).

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent:

- 1) Identifiqueu les idees principals del text i situeu-lo en el seu context històric. [1 punt]

L'alumnat ha de descriure les idees principals del text, és a dir, la situació en què es trobava Barcelona, després del fracàs de la insurrecció de las tropes colpistes. Es valorarà positivament que l'alumnat expliqui la rellevància de la CNT-FAI a Barcelona i la seva influència en el Govern de la Generalitat presidit per Companys. El context històric cal centrar-lo en els dos dies següents a l'esclat de la Guerra Civil a Barcelona, després de frenar la insurrecció de les forces colpistes.

- 2) Per quina raó Companys afirma davant els membres de la CNT-FAI que són «els amos de la ciutat»? [1,5 punts]

L'alumnat explicarà l'expressió del president Companys a partir del fet que van ser els anarquistes els que van participar més activament, al comptar amb la milícia més nombrosa, en la derrota dels colpistes a Barcelona. Aquesta va permetre als anarquistes que iniciessin el seu projecte de revolució social.

- 3) Expliqueu breument l'organització de la Catalunya revolucionària entre el juliol del 1936 i el maig del 1937. [2,5 punts]

Cal que l'alumnat expliqui que un cop produït el cop militar contra el Govern de la II República espanyola i la resposta dels treballadors pels carrers de Barcelona i d'altres ciutats catalanes, la revolució social s'inicia amb la constitució de comitès revolucionaris, que en moltes ocasions substituïren els ajuntaments i que culminà amb la formació del Comitè Central de Milícies Antifeixistes (CCMA). Aquest es mantingué actiu fins al setembre del 1936, moment en que els anarquistes entraren al Govern de l'Estat i de la Generalitat. L'actuació revolucionària es concretà en l'economia, amb el decret de col·lectivitzacions, en la creació d'una indústria de guerra i en la col·lectivització de les terres i també afectà a la justícia, a la sanitat i al paper de la dona. S'haurà d'explicar la rellevància dels fets del maig de 1937 en la governabilitat catalana, donat que implicà el triomf dels partidaris de la legalitat republicana (PSUC, UGT, ERC) sobre els defensors de vincular la Guerra Civil amb les seves esperances de revolució social.

Exercici 2. Quadre estadístic dels presidents del govern espanyol durant la primera etapa de la Restauració (1874-1898)

A l'exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 9 i 27 que es corresponen amb el bloc de continguts conceptuals 2.4 i, parcialment, amb els blocs de continguts procedimentals 1.1, 2.1, 3.3, 3.4, 3.6 i 4.4. També es verifica els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum, *La Restauració: evolució política, social, econòmica i demogràfica (1875-1931)*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

- 1) Descriu la informació del quadre i situeu-la en el seu context històric. [1 punt]

L'alumnat ha de descriure les dades que li proporciona el quadre dels presidents del Govern durant la primera etapa de la Restauració i situar aquestes dades en el context històric del període que va de 1874 a 1898, és a dir, la primera etapa de la Restauració.

- 2) Expliqueu per què gairebé sempre governaven els mateixos partits. [1,5 punts]

L'alumnat ha d'explicar que durant la Restauració dos partits, liberals i conservadors, monopolitzaven el poder polític i s'alternaven pacíficament en el Govern. Es valorarà que desenvolupi els conceptes de bipartidisme i alternança. També han d'explicar com funcionava el sistema polític de la Restauració un sistema parlamentari bipartidista, basat en el clientelisme i el caciquisme, i descriure com (a través dels anomenats «lázaros», els «cuneros», el «encasillado», les «partidas de la porra», les «actes en blanco»...) desvirtuaven la voluntat popular. Es valorarà molt positivament que l'alumnat esmentí els principals dirigents dels conservadors i dels liberals o fusionistes: Antonio Cánovas del Castillo i Práxedes Mateo Sagasta, respectivament, i les característiques ideològiques de les principals formacions polítiques de la Restauració.

- 3) Expliqueu breument els principis fonamentals de la Constitució de 1876, en la qual es basava el sistema polític de la Restauració (1874-1898), i esmenteu els fets polítics més destacats del període. [2,5 punts]

L'alumnat ha d'exposar els trets més destacats de la Constitució de 1876, com són el reconeixement dels drets individuals (reunió, expressió, associació), la separació de poders (el legislatiu, amb dues cambres, el Congrés i el Senat; l'executiu i el judicial), la sobirania compartida entre el Rei i les Corts i el paper del rei, que es convertia en l'àrbitre del sistema polític; així com el caràcter catòlic de l'Estat, però amb tolerància cap a les altres religions. L'alumnat també ha d'explicar els esdeveniments polítics més rellevants del període, com ara les dues etapes en què es divideix, d'una banda, el regnat d'Alfons XII fins a la seva mort (1885) i, de l'altra, la regència de Maria Cristina. També hauria de citar la fi de la Guerra Carlina, la fi de la guerra dels deu anys a Cuba (1868-1878); l'establiment del mecanisme pacífic d'alternança entre conservadors i liberals amb el Pacto del Pardo i el reinici de la Guerra de Cuba (1895-1898), el període dels grans atemptats anarquistes (1893-1897) i la guerra amb els Estats Units. No és imprescindible que l'alumnat citi tots els esdeveniments anotats a la pauta per respondre correctament la pregunta.

OPCIÓ B**Exercici 1: Article de Rovira i Virgili publicat a *La Humanitat* del 15 de març de 1936.**

A l'exercici es proposa la verificació d'una part dels Objectius terminals 17 i 27 que corresponen fonamentalment amb els continguts de fets i conceptes 3.4 i amb els blocs de continguts de procediments 1.4, 2.1, 3.3 i 4.2.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

- 1) Descriuiu les idees més importants del text i situeu-lo en el se context històric. [1 punt]

L'alumnat haurà d'explicar la situació de relativa pau a Catalunya dins del context polític de l'Estat espanyol, alhora que no es podien desentendre de la situació de la resta d'Espanya per les conseqüències que podia tenir per al país. Haurà de situar el text al darrer període de la II República, després de les eleccions del febrer del 36 que van donar la victòria a les forces d'esquerra i l'increment de la violència política que va culminar en la insurrecció militar del juliol de 1936.

- 2) Expliqueu les principals polítiques desenvolupades pel Govern de la Generalitat durant la Segona República en els àmbits social, econòmic i d'organització territorial de Catalunya. [1,5 punts]

L'alumnat haurà d'explicar que el Govern de la Generalitat va fomentar el cooperativisme, va constituir centres d'experimentació agrícola, l'Institut d'Investigacions Econòmiques, les Caixes de Dipòsits, l'Institut contra l'Atur Forçós o el Consell del Treball, amb la finalitat de millorar la situació social i econòmica del país. També haurà de mencionar la Llei de Contractes de Conreu, com a mitjà per a intentar solucionar el conflicte al camp català. Quant el procés per a establir l'ordenació del territori i el seu resultat final, haurà d'explicar que la llei que regulava l'ordenació del territori, en comarques i vagueries, va ser aprovada l'agost de 1936, quan ja havia començat la guerra civil. No és imprescindible que l'alumnat faci una referència concreta a totes les institucions esmentades en aquestes pautes de correcció.

- 3) Expliqueu l'evolució política de Catalunya des del novembre de 1933 fins al 18 de juliol de 1936. Feu referència a les relacions amb el Govern i altres institucions de l'Estat espanyol. [2,5 punts]

L'alumnat haurà d'esmentar els canvis en la política catalana que es concretaren en els resultats de les eleccions generals, on la Lliga obtingué més diputats que ERC. Així com la rellevància del nomenament de Lluís Companys com a President de la Generalitat de Catalunya per la mort de Francesc Macià el Nadal de 1933. Haurà de referir-se a l'increment de les tensions i dels conflictes polítics entre el Govern autonòmic, en mans d'ERC, i l'espanyol, dirigit per una coalició radical-cedista, que es poden exemplificar en l'oposició del Govern central a l'aprovació de la Llei de Contractes de Conreu. Ha d'explicar la greu crisi d'octubre de 1934 que implicà la detenció del Govern de la Generalitat presidit per Companys i la pèrdua de l'autogovern català. També ha de mencionar la polarització de la política catalana que es concretarà en la constitució de dues grans coalicions electorals: el Front Català d'Ordre i el Front Popular, i el resultat de les eleccions del febrer de 1936, amb la victòria del Front Popular que va permetre recuperar l'autogovern i que Companys recuperés la presidència de la Generalitat.

Exercici 2. Gràfic: Evolució de preus i salaris de la indústria cotonera a Barcelona entre 1849 i 1862.

A l'exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu terminal 8 que es correspon amb el bloc de continguts conceptuals 2.3. i amb els de continguts procedimentals 1.1., 2.1., 3.1., 4.1. i 4.4. També es verifica els aprenentatges referits al punt 2 (*La revolució industrial i les seves conseqüències. El moviment obrer, 1834-1875*) del document de concreció curricular.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

- 1) Descriuiu la informació que proporciona el gràfic i situeu-la en el seu context històric. Definiu el concepte *índex 100*. [1 punt]

L'alumnat ha de descriure breument la informació que descriu el gràfic; situar-lo en el context històric de la industrialització catalana i de la implantació a Espanya de l'estat liberal i definir el concepte Índex 100, entès com el valor de referència que permet establir amb facilitat comparacions estadístiques d'una sèrie.

2) Expliqueu les condicions laborals dels treballadors de la indústria al segle XIX. [1,5 punts]

L'alumnat ha d'exposar les precàries condicions de treball a la indústria del segle XIX: jornada laboral, migradesa dels salaris, manca de seguretat i d'higiene en els llocs de treball, entre d'altres. També haurà de mencionar l'explotació del treball infantil i femení, així com la inexistència d'una legislació laboral que protegís els treballadors, a Espanya, durant la major part del segle XIX.

3) Expliqueu, a grans trets, la formació, l'evolució i les principals tendències ideològiques del moviment obrer català des de començaments del segle XIX fins al 1874. [2,5 punts]

L'alumnat ha d'explicar els orígens i l'evolució del moviment obrer a Catalunya al llarg del segle XIX. Haurà de distingir les primeres formes de protesta (ludisme) i d'associacionisme obrer (primeres societats de resistència que s'organitzaven localment i vinculades a un ofici) i exposar la seva precarietat per l'existència d'un marc legal molt restrictiu i, gairebé sempre repressiu (que prohibia la sindicació dels obrers i el dret de vaga). També haurà d'explicar la transcendència que va tenir el període històric del Sexenni Democràtic en l'organització del moviment obrer espanyol i la seva incardinació en el context internacional amb la constitució de la Federació Regional Espanyola de l'Associació Internacional de Treballadors (FRE de l'AIT). Finalment, caldrà esmentar l'aparició de dues tendències divergents vertebrades entorn de l'anarquisme bakuninià i el marxisme, així com l'escissió del moviment obrer espanyol. El corrector valorarà molt positivament el fet que l'alumnat faci referències a l'obrerisme de tot l'Estat espanyol i, de manera particular, la correcta localització geogràfica del moviment obrer a Espanya i la implantació territorial de cada una de les dues grans tendències ideològiques de l'obrerisme espanyol, anarquistes i marxistes, així com la identificació de les seves principals organitzacions i algun dels seus dirigents.